

Hemşirelik Öğrencilerinin Merhamet Düzeyleri ile Bakım Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation of the Relationship Between Nursing Students' Compassion Levels and Caring Behaviors

Gizem Nur Katı¹, Serpil Su²

ÖZET

Amaç: Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyleri ile bakım davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılan araştırmanın örneklemini bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümlerinde öğrenim gören 201 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veriler Tanıtıcı Bilgi Formu, Merhamet Ölçeği ve Bakım Davranışları Ölçeği-24 ile toplanmıştır. Veriler sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, bağımsız örneklem t-testi ve Pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Öğrencilerin yaş ortalaması 21,70±1,27 olup %77,1'i kadın, %63,7'si üçüncü sınıf öğrencisidir. %68,7'i hemşirelik mesleğini isteyerek seçmiştir ve %86,6'sı mesleğini sevmektedir. Öğrencilerin merhamet ölçeği toplam puan ortalaması 104,33±10,98 ve bakım davranışları ölçeği toplam puan ortalaması 5,33±0,47'dir. Cinsiyet ile merhamet ölçeği toplam puan ortalamaları ve hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu ile bakım davranışları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0,05). Öğrencilerin merhamet ölçeği ile bakım davranışları toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzey anlamlı ilişki saptanmıştır (r=0,478, p<0,001). **Sonuç:** Bu çalışmada öğrencilerin merhamet ve bakım davranışları düzeyinin yüksek olduğu, merhamet düzeyi arttıkça bakım davranışlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kadın öğrencilerde merhamet düzeyi, mesleğini isteyerek seçen öğrencilerde bakım davranışları daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Öğrencileri, Merhamet, Bakım Davranışları

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to examine the relationship between nursing students' levels of compassion and their caring behaviors. **Materials and Methods:** The sample for this descriptive and correlational study consisted of 201 third- and fourth-year students enrolled in the nursing departments of a state university. Data were collected using the Descriptive Information Form, the Compassion Scale, and the Caring Behaviors Scale-24. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, independent samples t-test, and Pearson correlation analysis. **Results:** The mean age of the students was 21.70±1.27 years; 77.1% were female, and 63.7% were third-year students. 68.7% of the students chose the nursing profession willingly, and 86.6% expressed satisfaction with their profession. The mean total score on the Compassion Scale was 104.33±10.98, while the mean total score on the Caring Behaviors Scale-24 was 5.33±0.47. A significant difference was observed between gender and the mean total score on the Compassion Scale, and between the mean total score on the Caring Behaviors Scale-24 and the willingness to choose the nursing profession (p<0.05). Furthermore, there was a positive, moderately significant relationship between the students' scores on the Compassion Scale and their mean total scores on the Caring Behaviors Scale-24 (r=0.478, p<0.001). **Conclusion:** This study concluded that the levels of compassion and caring behaviors among the students were high, with a positive correlation indicating that as the level of compassion increased, so did the caring behaviors. Additionally, female students demonstrated higher levels of compassion, and students who chose the nursing profession willingly exhibited higher levels of caring behaviors.

Key words: Nursing Students, Compassion, Caring Behaviors

¹Arş. Gör., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Konya, Türkiye. ORCID: orcid.org/0000-0002-8994-0044 (**Sorumlu Yazar**)

²Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Konya, Türkiye. ORCID: orcid.org/0000-0001-9263-6046

Sorumlu Yazar: Gizem Nur Katı, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, e-posta: gizemkatı4@gmail.com

GİRİŞ

Merhamet kavramı, bilişsel olarak bir başkasının acısını giderme arzusu, acısının kaynağını anlamaya çalışmasıdır. Davranışsal olarak ise merhametli eylemlerde bulunan bir süreç olarak tanımlanır. Buna göre merhamet; güdülerin, duyguların, düşüncelerin ve davranışların bir araya gelmesinden oluşmaktadır (Gilbert, 2005). Evrensel bir hemşirelik değeri olan merhamet kavramı, hümanistik ve nezaketli bir yaklaşımla kişinin acısı, üzüntüsü, kaygısı ve zayıflığı ile ilgilenme, deneyimledikleri zorlu durumlar karşısında yardım etme isteğinde bulunma davranışı olarak da tanımlanır (Polat ve Erdem, 2017; Uğurlu ve Aslan, 2017).

Uluslararası Hemşireler Konseyi-International Council of Nurses (ICN) etik kodları arasında merhamet kavramını ele almaktadır. ICN'in (2021) etik hükümlerinin 1. maddesinde; "Hemşireler, saygı, adalet, cevap verebilirlik, bakım, merhamet, empati, güvenilir olma ve bütünlük gibi profesyonel değerlere sahiptir. Hastalar, meslektaşlar ve aileler de dâhil olmak üzere tüm insanların onurunu ve evrensel haklarını destekler ve saygı duyar." cümlesine yer vermiştir. Hemşirelik Ebelik Konseyi-Nursing Midwifery Council (NMC) sağlık profesyonellerinin teorik bilgi ve becerileriyle birlikte merhametli olması gerektiğini belirtmektedir (Nursing & Midwifery Council, 2018). Hastaların yaşadığı fiziksel ve duygusal hastalık deneyimlerini anlama ve bunlara yanıt verme yeteneği, gelişmiş bir merhamet duygusu ile sağlanabilir (Luo ve vd., 2019). Merhamet temelli bakım, hastaların iyileşme süreçlerinin hızlanmasına, esenliklerinin artmasına ve hasta-hemşire ilişkisine olan güvenin artmasına yardımcı olur (Younas ve Maddigan, 2019).

NMC öğrencilerin profesyonel meslek hayatlarına başlamadan önce kazanması gereken temel bir beceri ve mesleki bir değer olarak, "İnsan haklarına ve onuruna saygı duyan ve bunları koruyan, güvenilir, merhametli, birey merkezli, kanıta dayalı hemşireliği" tanımlamaktadır (Nursing & Midwifery Council, 2018). Bu yüzden hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerinden itibaren hastalarla iyi iletişim kurma, dinleme ve yardım etme isteği duyma gibi merhamet temelli duyguları geliştirmelidir (Çingöl vd., 2018; Gündüzoğlu vd., 2019). Günümüzde yenilikçi eğitim, yöntem ve araçlarla hemşirelik öğrencilerine eğitimleri boyunca merhamet temelli bakımın öğretilebileceğinin mümkün olduğu bildirilmektedir (Straughair, 2019). Yapılan bir çalışmada hemşirelik eğitiminde merhamet kavramının yeterince ele alınmadığı ve eğitimciler tarafından uygulama ortamlarında desteklenmediği belirtilmektedir (Papadopoulos vd., 2016). Bunun yanı sıra ilgili literatürde hemşirelik öğrencilerinin orta (Özdelikara ve Babur, 2020) ve yüksek (Pakiş Çetin ve Çevik, 2021; Bilgiç, 2022; Cevheroğlu ve Fırat Kılıç, 2024) düzeyde merhamete sahip oldukları bildirilmektedir.

Profesyonel bir meslek olan hemşireliğin temel işlevi, hasta ya da sağlıklı bireye yardım etmektir. Hemşirenin bu yardımı sağlamada, yerine getirdiği bakım rolü hemşireliğin özünü oluşturmaktadır (Ünsal, 2017). Hemşirelik bakımının sunulmasında merhamet duygusu önemli bir unsur olarak yer alır (Gündüzoğlu vd., 2019). Hemşireler bakım verirken yeterli teorik bilgi ve beceriye sahip olmanın yanı sıra bakım verdiği bireylere karşı merhametli olmalıdır (Çingöl vd., 2018). Bu bağlamda profesyonel bir meslek mensubu olacak olan hemşirelik öğrencilerinin yüksek merhamet düzeyine sahip olması bakım davranışlarını pozitif yönde etkileyeceğini düşündürmektedir. Literatüre bakıldığında hemşirelik öğrencilerinin bireyselleştirilmiş bakım algıları ile merhamet düzeyi incelenmiştir (Pakiş Çetin ve Çevik, 2021). Fakat merhamet düzeyi ile bakım davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle

bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyleri ile bakım davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde yapılmıştır.

Araştırma Soruları

Hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyi nedir?

Hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışları düzeyi nedir?

Hemşirelik öğrencilerinin merhamet ve bakım davranışları tanıtıcı özelliklerine göre değişmekte midir?

Hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyi ile bakım davranışları arasında ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Hemşirelik Fakültesi hemşirelik bölümlerinde 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde yürütülmüştür.

Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Hemşirelik Fakültesi hemşirelik bölümlerinin üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören 417 öğrenci oluşturmuştur. Raosoft uygulaması ile evreni bilinen örneklem hesaplandığında; 417 kişiye karşılık %95 güven düzeyinde ve %5 hata payı ile gerekli olan örneklem sayısı 201 olarak hesaplanmıştır (Raosoft, 2020).

Araştırmaya çalışmaya katılmayı kabul eden, sözel olarak iletişimde herhangi bir engeli olmayan, anket formlarını eksiksiz dolduran öğrenciler dahil edilirken, yeterince klinik uygulama deneyimi olmayan birinci ve ikinci sınıf hemşirelik öğrencileri ve verilerin toplandığı gün devamsız olan öğrenciler dışlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler “Tanıtıcı Bilgi Formu”, “Merhamet Ölçeği” ve “Bakım Davranışları Ölçeği-24” ile toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: İlgili literatür doğrultusunda hazırlanan form (Uysal ve ark. 2021; Dikbaş ve Uzun, 2024) yaş, cinsiyet, sınıf, mesleği isteyerek seçme durumu, mesleği sevme durumu olmak üzere toplamda beş sorudan oluşmaktadır.

Merhamet Ölçeği (MÖ): Ölçek, Pommier (2011) tarafından geliştirilmiştir ve Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Akdeniz ve Deniz (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçek toplam 24 madde ve “Sevecenlik, Umursamazlık, Paylaşımların Bilincinde Olma, Bağlantısızlık, Bilinçli Farkındalık ve İlişki Kesme” olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tiptedir (1= Hiçbir Zaman, 2= Nadiren, 3= Ara sıra, 4= Sık Sık, 5= Her Zaman). Toplam puan 24-120 arasında değişmektedir ve yüksek puan merhamet düzeyinin arttığını göstermektedir. Akdeniz ve Deniz (2016)’in çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.85’tir. Bu çalışmada Cronbach Alpha değeri 0,85 olarak belirlenmiştir.

Bakım Davranışları Ölçeği-24 (BDÖ-24): Wolf ve ark (1994) tarafından geliştirilmiştir. Wu ve ark (2006) tarafından yapılandırılmış ölçek, “BDÖ-42”nin (Caring Behaviors Inventory-42) kısa halidir. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını Kurşun ve Kanan (2012) yapmıştır.

Hemşirelik bakım sürecini değerlendirmeyi amaçlayan ölçek, hemşirelerin kendi kendilerini değerlendirmeleri için veya hastaların bakım algılarını karşılaştırmak için kullanılabilir. Ölçek, 24 maddeden ve Güvence (16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24), Bilgi-beceri (9, 10, 11, 12, 15), Saygılı olma (1, 3, 5, 6, 13, 19) ve Bağlılık (2, 4, 7, 8, 14) olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 6'lı likert tiptedir (1=Asla, 2=Hemen Hemen Asla, 3=Bazen, 4=Genellikle, 5=Çoğu Zaman, 6=Her Zaman). Tüm maddelerin puanları toplanarak 24'e bölünmesi sonucunda 1-6 arasında toplam puan elde edilir. Ölçeğin toplam puanları artıka hemşirelerin bakım davranışları algı düzeyleri de artmaktadır. Kurşun ve Kanan (2012) çalışmasında ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,97'dir. Bu çalışmada Cronbach Alpha değeri 0,93 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacı tarafından sınıf ortamında 11-29.03.2024 tarihleri arasında öğrenciler ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Veriler toplanmadan önce öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek sözlü ve yazılı onamları alınmıştır. Anketlerin doldurulması yaklaşık 15 dk. sürmüştür. Hedeflenen örneklemin tamamına ulaşılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni (Tarih:07.02.2024, Karar No: 2024/666) ve çalışmanın gerçekleştirilmesi için ilgili fakültelerin dekanlıklarından gerekli uygulama izni (Tarih:05.03.24 E-33205045-100-480485) ve (Tarih: 05.03.2024, E-18689117-100-480803) alınmıştır. Ölçeklerin kullanım izinleri sorumlu yazarlardan e-posta yoluyla alınmıştır. Ayrıca araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak sözlü ve yazılı onamları alınmıştır. Bu araştırma Helsinki Bildirgesi'nin etik standartlarına uygun olarak, Gözlemsel Araştırma Raporlama Kriterleri (STROBE)'ye göre hazırlanıp uygulanmıştır ve raporlanmıştır (Equador 2019).

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, SPSS 25 (Statistical Package for the Social Sciences= SPSS) programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinden önce değişkenlerin normal dağılıma uygun olup olmadığı Skewness ve Kurtosis ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel parametreler ortalama, standart sapma, sayı ve oranlar ile gösterilmiştir. Veriler, normal dağıldığı için iki gruba sahip kategorik değişkenler arasındaki farkın incelenmesinde bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Ölçek puanlarının karşılaştırıldığı korelasyon analizinde ise normal dağılım gösteren verilerde Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre sınanmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalaması $21,70 \pm 1,27$ olup, %77,1'i kadın, %63,7'si 3.sınıf öğrencisidir. %68,7'si hemşirelik mesleğini isteyerek seçmiştir ve %86,6'sı mesleğini sevmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n= 201)

Özellikler	Ortalama ± SS	Min- Max
Yaş	21,70±1,27	20-30
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	155	77,1
Erkek	46	22,9

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n= 201) (devam)

Sınıf		
3. Sınıf	128	63,7
4. Sınıf	73	36,3
Hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu		
Evet	138	68,7
Hayır	63	31,3
Hemşirelik mesleğini sevmeye durumu		
Evet	174	86,6
Hayır	27	13,4

Tablo 2’de ölçeklerin toplam ve alt boyut puan ortalamaları ve min-max değerleri verilmiştir. MÖ toplam puan ortalaması 104,33±10,98’dir. Öğrencilerin en yüksek puanı 21,31±2,81 puan ortalaması ile “Sevecenlik” alt boyutundan aldığı bulunmuştur. BDÖ-24 toplam puan ortalaması 5,33±0,47 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin en yüksek puanı 5,39±0,53 puan ortalaması ile “Bilgi-Beceri” alt boyutundan aldığı bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. MÖ ve BDÖ-24 Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

Ölçekler	Ortalama ± SS	Min-Max
MÖ	104,33±10,98	63-125
Sevecenlik	21,31±2,81	6-25
Umursamazlık	16,55±2,56	9-20
Paylaşımların Bilincinde Olma	16,74±2,58	6-20
Bağlantısızlık	16,40±2,54	9-20
Bilinçli Farkındalık	16,36±2,37	9-20
İlişki Kesme	16,95±2,45	7-20
BDÖ-24	5,33±0,47	3,50-6
Güvence	5,32±0,56	3,25-6
Bilgi-Beceri	5,39±0,53	3,40-6
Saygılı Olma	5,36±0,52	3,17-6
Bağlılık	5,27±0,57	3,20-6

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre MÖ ve BDÖ-24 toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; cinsiyet ile MÖ toplam puan ortalamaları arasında ve hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu ile BDÖ-24 toplam puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre MÖ ve BDÖ-24 Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n= 201)

Değişkenler	MÖ	Test	p	BDÖ-24	Test	p
	Ortalama ± SS	Değeri		Ortalama± SS	Değeri	
Cinsiyet						
Kadın	105,33±10,85	t=2,403	0,017	5,35±0,47	t=1,156	0,249
Erkek	100,95±10,85			5,26±0,47		
Sınıf						
3. Sınıf	104,94±10,79	t=1,046	0,297	5,31±0,46	t=-,755	0,451
4.Sınıf	103,26±11,30			59,74±9,07		
Hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu						
Evet	104,98±10,21	t=1,158	0,250	5,38±0,45	t=2,267	0,024
Hayır	102,90±12,47			5,22±0,51		
Hemşirelik mesleğini sevme durumu						
Evet	104,70±10,75	t=1,226	0,222	5,36±0,47	t=1,881	0,061
Hayır	101,92±12,28			5,17±0,47		

t: Bağımsız örneklemde t testi MÖ: Merhamet Ölçeği BDÖ-24: Bakım Davranışları Ölçeği-24

MÖ ile BDÖ-24 toplam ve alt boyut puanları arasındaki ilişki Tablo 4'te yer almaktadır. Öğrencilerin MÖ ile BDÖ-24 toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzey anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0,478$, $p<0,001$). Ölçeklerin alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişkiye bakıldığında; bilgi-beceri ile ilişki kesme alt boyutları hariç diğer alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 4. MÖ ile BDÖ-24 Toplam ve Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki

	BDÖ-24		Güvence		Bilgi-Beceri		Saygılı olma		Bağlılık	
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
MÖ	0,478**	0,000	0,426**	0,000	0,287**	0,000	0,480	0,000	0,441**	0,000
Toplam Puan										
Sevecenlik	0,459**	0,000	0,418**	0,000	0,243**	0,001	0,476**	0,000	0,423**	0,000
Umursamazlık	0,385**	0,000	0,348**	0,000	0,204**	0,004	0,380**	0,000	0,378**	0,000
Paylaşımların										
Bilincinde	0,212**	0,003	0,224**	0,001	0,145*	0,041	0,144*	0,041	0,194**	0,006
Olma										
Bağlantısızlık	0,262**	0,000	0,173*	0,014	0,209**	0,003	0,295**	0,000	0,254**	0,000
Bilinçli	0,405**	0,000	0,374**	0,000	0,306**	0,000	0,353**	0,000	0,353**	0,000
Farkındalık										
İlişki Kesme	0,325**	0,000	0,286**	0,000	0,126	0,075	0,354**	0,000	0,339**	0,000

MÖ: Merhamet Ölçeği, BDÖ-24: Bakım Davranışları Ölçeği-24

r: Pearson korelasyon katsayısı $p<0,05$ * r: Pearson korelasyon katsayısı $p<0,001$ **

TARTIŞMA

Merhamet ölçeğinden alınabilecek toplam puanlar (24-120) düşünüldüğünde öğrencilerin merhamet seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Benzer araştırmalarda hemşirelik öğrencilerinin MÖ toplam puan ortalamalarının yüksek olması bulgumuzu destekler niteliktedir (Seven vd., 2020; Pakiş Çetin ve Çevik, 2021; Bilgiç, 2022; Cevheroğlu ve Fırat Kılıç, 2024). Ancak başka bir çalışmada bulgumuzdan farklı olarak hemşirelik öğrencilerinin merhamet toplam puan ortalaması orta düzeyde bulunmuştur (Özdelikara ve Babur, 2020). Merhamet, kişinin acısını anlamak ve paylaşmakla birlikte acısını hafifletmek için harekete geçmektir (Smith ve Smith, 2020). Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitimlerinin ilk yılından itibaren içselleştirmesi istenilen temel kavramlardan birisi de merhamettir (Gündüzoğlu vd., 2019). Bu çalışmada öğrencilerin yüksek düzeyde merhamete sahip olması, hastaların acılarına karşı duyarlı olacakları ve bakım sırasında merhametli davranacakları yönünde yorumlanabilir.

Bu araştırmada kadın öğrencilerin merhamet düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde kadın hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyleri erkek hemşirelik öğrencilerden daha yüksek olduğu bildirilmektedir (Çingöl vd., 2018; Pakiş Çetin ve Çevik, 2021; Bilgiç, 2022; Kaçan,2023; Cevheroğlu ve Fırat Kılıç, 2024). Türk toplumunda kadınlar genellikle, çocuk sevmek, bakmak ve büyötmek gibi merhamet dolu özelliklere sahipken; erkekler ise daha çok hırslı, agresif, lider ve bağımsız olmak gibi merhametten uzak özelliklere sahiptir (Topuz ve Erkanlı, 2016). Ancak bulgumuzdan farklı olarak cinsiyet değişkeninin hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyi üzerinde etkisi olmadığını bildiren araştırmalar bulunmaktadır (Özdelikara ve Babur, 2020; Seven vd., 2020). Bu araştırmalar Karadeniz ve Marmara bölgelerindeki hemşirelik öğrencileriyle yapılmıştır. Dolayısıyla farklılık, araştırmaların yapıldığı bölgelerdeki sosyokültürel yapının çeşitlilik göstermesinden kaynaklanmış olabilir.

Bakım davranışları ölçeğinden alınabilecek toplam puanlar (1-6) düşünüldüğünde öğrencilerin bakım davranışlarının yüksek olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalarda bulgumuza benzer şekilde hemşirelik öğrencilerinin BDÖ-24 toplam puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (Türk vd., 2018; Çakmak vd., 2022; Dikbaş ve Uzun, 2024; Inocian vd., 2024). Ancak hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışları toplam puan ortalamasını bulgumuzdan daha düşük düzeylerde bulan çalışmalar mevcuttur (Uysal vd., 2021; Albayrak ve Uzdil, 2024). Hemşirelik mesleğinin temeli olarak kabul edilen bakım davranışlarının hemşirelik eğitimi boyunca öğrencilere kazandırılması ve mesleki eğitimlerinin bakım temelli oluşturulması gerekmektedir (Türk vd., 2018). Bu çalışmada öğrencilerin yüksek düzeyde bakım davranışına sahip olmasıyla, eğitimleri süresince bakım davranışlarının geliştirilmesine yönelik yeterli bilgi ve beceriyi kazandıkları düşünülmektedir.

Araştırmada hemşirelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin bakım davranışlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda bulgumuza benzer şekilde mesleğini isteyerek seçen hemşirelik öğrencilerin bakım davranışları daha yüksek düzeyde olduğu bildirilmiştir (Birimođu ve Ayaz, 2015; Uysal vd., 2021; Önver ve Ünlüsoy Dinçer, 2022). Hemşirelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin mesleğini özümseyerek hastasının bakımı ilgili sorumluluklarını yerine getirdiğini ve bu durumun bakım davranışları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada öğrencilerin merhamet düzeyi arttıkça bakım davranışlarının da arttığı belirlendi. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin bireyselleştirilmiş bakım algıları ile merhamet

düzeyini inceleyen bir araştırmada merhamet duygusuna sahip öğrenci hemşirelerin, bireyselleştirilmiş bakım algılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Pakiş Çetin ve Çevik, 2021). Ayrıca yine aynı araştırmada merhamet ölçeği alt boyutlarından sevecenlik ve bilinçli farkındalık ile hemşirelik öğrencilerinin bireyselleştirilmiş bakım algıları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (Pakiş Çetin ve Çevik, 2021). Hemşirelik bakımının temelinde var olan merhamet kavramı, kişinin onurunu koruma ve konforunu sağlama noktasında etik bir yükümlülüktür (Gündüzoğlu vd., 2019). Hemşirelik öğrencilerinin meslek hayatlarına başlamadan önce lisans eğitimlerinde bu etik yükümlülüğü içselleştirerek bakım davranışlarına yansıtması beklenmektedir. Hemşirelik eğitimi ile öğrencilerin merhamet anlayışının geliştirebileceği ve merhameti hemşirelik bakım uygulamalarına yansıtabileceğinin mümkün olduğu bildirilmektedir (Straughair,2019). Öğrencilerin merhamet anlayışlarının geliştirilmesi, bakım uygulamalarında hastayı merkeze alan bireysel ve insancıl bir yaklaşım benimsemesine yardımcı olur.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümlerinin üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören öğrencilerle yapılmış olmasından dolayı tüm evrene genellenemez. Araştırmada yer alan öğrencilerin ölçek sorularına verdikleri yanıtların kendi öz bildirimlerine dayanması diğer bir sınırlılıktır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada öğrencilerin merhamet ve bakım davranışları düzeyinin yüksek olduğu, merhamet düzeyi arttıkça bakım davranışlarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kadın öğrencilerde merhamet düzeyi, mesleğini isteyerek seçen öğrencilerde bakım davranışları daha yüksektir. Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik okullarında erkek öğrencilerin merhamet düzeyini, mesleği isteyerek seçmeyen öğrencilerin bakım davranışlarını geliştiren eğitim yöntemlerinin uygulanması önerilir. Bu araştırmanın deneysel olarak yapılması hemşirelik müfredatının güncellenmesine yol gösterici olabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek Beyanı

Araştırmada herhangi bir kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Teşekkür

Yazarlar veri toplama sürecinde verdikleri destek nedeniyle araştırmaya katılan öğrencilere teşekkür etmektedir.

Yazar Katkıları

Araştırma Fikri/Kavramı: GNK, SS

Araştırmanın tasarımı: GNK, SS

Denetleme/ Danışmanlık: SS

Veri toplama ve/veya İşleme: GNK
Verilerin analizi ve/veya yorumu: GNK, SS
Literatür taraması: GNK
Makalenin yazımı: GNK, SS
Eleştirel inceleme: SS

KAYNAKLAR

Akdeniz, S., & Deniz, M. E. (2016). Merhamet ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), 50-61.

Albayrak, E., & Uzdil, N. (2024). Hemşirelik öğrencilerinde algılanan stresin bakım davranışına etkisi. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 98-109. <https://doi.org/10.51123/jgehes.2024.115>

Bilgiç, Ş. (2022). Does the compassion level of nursing students affect their ethical sensitivity?. *Nurse Education Today*, 109, 105228. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105228>

Birimoğlu, C., & Ayaz, S. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışlarını algılamaları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2(3), 40-48.

Cevheroğlu, S., & Kılıç, H. F. (2024). Determining the relationship between student nurses' compassion levels and their attitudes towards disabled individuals: descriptive and correlational study. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 16(2), 421-430. <https://doi.org/10.5336/nurses.2023-100570>.

Çakmak, B., İnkaya, B., & Altunsoy, A. (2022). Hemşirelik öğrencilerinin ölüm korkusu ve hasta bakım algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 190-196. <https://doi.org/10.30934/kusbed.1075019>.

Çingöl, N., Çelebi, E., Zengin, S., & Karakaş, M. (2018). Bir sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin merhamet düzeylerinin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 21(1), 61-67. <https://doi.org/10.5505/kpd.2018.65487>.

Dikbaş, Ş. K., & Uzun, Ş. (2024). The relationship between secondary traumatic stress level and perceived caring behaviors among nursing students. *Medical Science and Discovery*, 11(4), 119-130. <https://doi.org/10.36472/msd.v11i4.1143>.

Equator (2019). The strengthening the reporting of observational studies in epidemiology (STROBE) statement: Guidelines for reporting observational studies. <https://www.equator-network.org/reporting-guidelines/strobe/> Erişim tarihi: 26.04.2024.

Gilbert, P. (2005). Compassion and cruelty: A biopsychosocial approach. (P. Gilbert Ed.) *Compassion: Conceptualisations, Research and Use In Psychotherapy*, London: Routledge, 9-74.

Gündüzoğlu, N. Ç., Korhan, E. A., Yıldırım, Y. K., Aykar, F. Ş., & Üstün, Ç. (2019). Hemşirelik öğrencilerinde merhamet düzeyi. *Journal of Human Rhythm*, 5(2), 104-116.

Inocian, E. P., Kelly, S. H., Paragas Jr, E. D., Felicilda-Reynaldo, R. F. D., & Turk, M. T. (2024). Relationship between the clinical learning environment and caring behaviors among baccalaureate nursing students during the COVID-19 Pandemic. *Nursing Education Perspectives*, 10-1097. <https://doi.org/10.1097/01.NEP.0000000000001231>.

International Council of Nurses. (2021). The ICN Code of Ethics for Nurses https://www.icn.ch/sites/default/files/2023-06/ICN_Code-of-Ethics_EN_Web.pdf Erişim tarihi: 01.04.2024.

Kaçan, C. Y. (2023). Does the nursing students' perceived level of compassion correlate with affect their perception of spiritual care?. *Nurse Education Today*, 130, 105951. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2023.105951>.

Kurşun, Ş., & Kanan, N. (2012). Bakım Davranışları Ölçeği-24'ün Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(4), 229-235. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/29608>.

Luo, Y., Meng, R., Li, J., Liu, B., Cao, X., & Ge, W. (2019). Self-compassion may reduce anxiety and depression in nursing students: a pathway through perceived stress. *Public Health*, 174, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2019.05.015>.

Nursing & Midwifery Council (2018). *The code: Professional standards of practice and behaviour for nurses, midwives and nursing associates*. London, UK: Nursing & Midwifery Council. <https://www.nmc.org.uk/standards/code/>.

Önver, B. A., & Ünlüsoy Dinçer, N. (2022). Klinik uygulama deneyimi yaşayan öğrenci hemşirelerin depresyon düzeyleri ve bakım davranışları arasındaki ilişki. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 363-380. <https://doi.org/10.47115/jshs.1063011>.

Özdelikara, A., & Babur, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyi ve empatik eğilim ilişkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 342-349. <https://doi.org/10.31067/0.2020.271>.

Pakış Çetin, S., & Çevik, K. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin bireyselleştirilmiş bakım alguları ile merhamet düzeyi arasındaki ilişki. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 57-70. <https://doi.org/10.46971/ausbid.818932>.

Papadopoulos, I., Zorba, A., Koulouglioti, C., Ali, S., Aagard, M., Akman, O., Alpers, L. M., Apostolara, P., Biles, J., Martín-García, Á., González-Gil, T., Kouta, C., Krepinska, R., Kumar, B. N., Lesińska-Sawicka, M., Lopez, L., Malliarou, M., Nagórska, M., Nissim, S., Nortvedt, L., ... Vasiliou, M. (2016). International study on nurses' views and experiences of compassion. *International Nursing Review*, 63(3), 395-405. <https://doi.org/10.1111/inr.12298>.

Polat, F. N., & Erdem, R. (2017). Merhamet yorgunluğu düzeyinin çalışma yaşam kalitesi ile ilişkisi: Sağlık profesyonelleri örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 291-312.

Pommier, E. A. (2011). The compassion scale. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences*, 72, 1174.

Raosoft I. (2020). Sample Size Calculator by Raosoft, Inc. <http://www.raosoft.com/samplesize.html>
Erişim tarihi: 10.02.2024.

Seven, A., Doğan, S. G., Kınık, A., Toraman, K., Daşkın, G., Sevinen, G. G., & Doğru, T. (2019). Hemşirelik bölümü intörn öğrencilerin merhamet düzeyi ve etkileyen faktörler: pilot çalışma. *Online Turkish Journal of Health Sciences (OTJHS)/Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3). <https://doi.org/10.26453/otjhs.546027>.

Smith, M. E., & Smith, M. J. (2020). Being treated with compassion by nursing students in their baccalaureate program. *Journal of Professional Nursing*, 36(5), 317-321. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2020.02.009>.

Straughair, C. (2019). Cultivating compassion in nursing: a grounded theory study to explore the perceptions of individuals who have experienced nursing care as patients. *Nurse Education in*

Practice, 35, 98-103. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2019.02.002>.

Topuz, S. K., & Erkanli, H. (2016). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve erkeğe atfedilen anlamların metafor yöntemiyle analizi. *Alternatif Politika*, 8(2), 300-321.

Türk, G., Adana, F., Erol, F., Çevik Akyıl, R., & Taşkiran, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme nedenleri ile bakım davranışları algısı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3).

Uğurlu, A. K., & Eti Aslan, F. (2017). Merhamet ve hemşirelik: Merhamet ölçülebilir mi?. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 9(3), 233–238. <https://doi.org/10.5336/nurses.2016-53677>

Uysal, N., Tekin, Y. E., Öz, S. D., Çalışkan, B. B., Yıldız, G., Yedek, S., & Kömürcü, N. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin doğrudan bakım uygulamalarına ayırdıkları süre ve bakım davranışları algısının belirlenmesi. *Istanbul Gelisim University Journal of Health Sciences*, (15), 561-570. <https://doi.org/10.38079/igusabder.894802>.

Ünsal, A. (2017). Hemşireliğin dört temel kavramı: insan, çevre, sağlık & hastalık, hemşirelik. *Ahi Evran Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1 (1),11-25.

Wolf, Z. R., Giardino, E. R., Osborne, P. A., & Ambrose, M. S. (1994). Dimensions of nurse caring. Image: *The Journal of Nursing Scholarship*, 26(2), 107-112. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.1994.tb00927.x>

Wu, Y., Larrabee, J. H., & Putman, H. P. (2006). Caring behaviors inventory: A reduction of the 42-item instrument. *Nursing research*, 55(1), 18-25. <https://doi.org/10.1097/00006199-200601000-00003>.

Younas, A., & Maddigan, J. (2019). Proposing a policy framework for nursing education for fostering compassion in nursing students: A critical review. *Journal of Advanced Nursing*, 75(8), 1621-1636. <https://doi.org/10.1111/jan.13946>.